

**„ŚWIADOMOŚĆ WIELKIEJ PRZESZŁOŚCI
PODNOŚI POCZUCIE CYWILIZACYJNE I NARODOWE SPOŁECZEŃSTWA”**

Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa nazwą samą określa swoje zadania i cele. Gród prastary nie kąpie się dzisiaj w królewskim majestacie, jaki nań promieniał od Wawelu. Ale z przeszłości pozostało mu wybitne indywidualne piętno, przez czas nieubłagany, a zbyt często złowrogi, niestarte, zapewniające mu wśród miast Polski odrębne stanowisko, odczuwane nie tylko przez swoich, ale i przez cudzoziemców. Czasem nie-Krakowianie lepiej Kraków znają niż własni obywatele.

Znajomość zabytków krakowskich rozbudzić i zanieść w jak najszersze koła naszej inteligencji i naszego mieszczaństwa, to nasz cel jeden. Wywołać przed oczy dzisiejszych pokoleń obrazy dawnego życia krakowskich patrycjuszów, kupców, bankierów, rzemieślników, przedstawić urzędników dawnego magistratu, sędziów, cechów, zbadać warunki ekonomiczne i handlowe, w jakich miasto się rozwijało, słowem przedstawić całą historię Krakowa i uczynić to w sposób dla ogółu zrozumiały, to nasz cel drugi. Zdaje nam się, że ważności ich nie potrzeba dowodzić. Świadomość wielkiej przeszłości podnosi poczucie cywilizacyjne i narodowe społeczeństwa, a kultura jest wtedy naprawdę głęboką, kiedy się zakorzeni w najszerszych jego warstwach. Środkami naszymi są wspólne zebrania i odczyty, wydawanie publikacji i czasopisma, pomaganie konserwatorom i instytucjom naukowym miejskim w opiece nad zabytkami i ich gromadzeniu. Wkładka roczna wynosi 4 złr., płatna jednorazowo lub w ratach kwartalnych.

Pierwsze walne zgromadzenie Towarzystwa celem wyboru Wydziału odbędzie się w dniu 6 stycznia 1897 r., we środę, o godz. 4 po południu w sali Rady Miejskiej.

Zapraszamy na nie wszystkich, którzy cele nasze podzielają.

Władysław Bartynowski	Jan Federowicz	Teodor Kulakowski	Marian Sokołowski
Klemens Bąkowski	Józef Friedlein	Leonard Jan Józef Lepszy	Wawrzyniec Styczeń
Ks. Julian Bukowski	Zygmunt Hendel	Józef Wawel-Louis	Stanisław Tomkowicz
Stanisław Cercha	Maciej Leon Jakubowski	Leonard Józef Łakociński	Bolesław Ulanowski
Adam Chmiel	Adam Kajzy	Władysław Łuszczkiewicz	Piotr Umiński
Wiktor Czermak	Feliks Koneczny	Józef Jakub Muczkowski	Wincenty Wdowiszewski
Stanisław Domański	Adam Krzyżanowski	Franciszek Piekosiński	Stanisław Wyspiański
Stanisław Estreicher	Stanisław Krzyżanowski	Stanisław Smolka	

Przytoczony powyżej manifest założycielski Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa ukazał się na łamach krakowskiego „Czasu” 6 stycznia 1897 roku. Jak wynika z prostego rachunku, na przełomie lat 2021 i 2022 Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa – jedna z najstarszych nieprzerwanie działających polskich organizacji społecznych – rozpoczyna 125. rok działal-

ności. Od chwili założenia skupia ludzi zafascynowanych Krakowem, w tym grono najwybitniejszych badaczy jego historii i kultury.

Nie przypadkiem też odwołujemy się w niniejszym tomie „Rocznika Krakowskiego” do *Studiów Stwoszkowskich* z roku 1935. Tak bowiem zatytułowany był 26. tom „Rocznika”, w całości poświęcony ołtarzowi Wita Stwosza. Dziś, w roku 2021, z przekonaniem prezentujemy owoce najnowszych badań i prac konserwatorskich poświęconych temu arcydziełu sztuki średniowiecznej. Towarzystwo bowiem niestrudzenie budowało i buduje kapitał społeczny, wspierający propagowanie badań nad dziejami Krakowa, i zabiega o skuteczną ochronę dziedzictwa kulturowego naszego miasta.

Jubileusz ewokuje pytanie o aktualność manifestu z 1897 roku. Od czasów belle époque Kraków i świat przebyli długą drogę, nierzadko znaczoną tragicznymi wydarzeniami, dzisiaj przeżywamy gwałtowną i wielowymiarową zmianę – a deklaracja sprzed lat wciąż uderza trafnością przyjętych wówczas celów działania i potwierdza ponadczasowy charakter misji Towarzystwa. Ta misja jest niewzruszona! Wymaga jednak ciągłego poszukiwania nowych form jej realizacji. Bo dziś fundamentem stosunku do przeszłości nie jest już pietyzm wobec zabytków, ale kultura pamięci rozumiana jako system pamięci zbiorowej danego społeczeństwa.

Kultura pamięci to również nasza wdzięczność dla Ojców Założycieli, którzy przed 125 laty zainicjowali misję przekazywania następnym pokoleniom pamięci o naszym niezwykłym mieście. Dzisiaj Towarzystwo nie tylko pielęgnuje pamięć, ale równocześnie pyta: Jaki Kraków chcemy przekazać kolejnym pokoleniom?

Prezes Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa

“AWARENESS OF THE GREAT PAST RAISES THE CIVILIZATIONAL AND NATIONAL SENTIMENT OF ANY SOCIETY”

The Society of Friends of Kraków History and Heritage defines its tasks and goals in its very name. Today this ancient stronghold does not bask in the royal majesty that radiated from Wawel. But the past left an outstanding individual mark on it, undiminished by the relentless and too often sinister time, ensuring it a distinct position among Polish cities, felt not only by its own but also by foreigners. Sometimes outsiders know Kraków better than its own citizens.

One of our aims is to awaken and spread the knowledge of Kraków monuments among the widest possible reaches of our intelligentsia and bourgeoisie. Our second goal is to bring before the eyes of today's generations pictures of the former life of Kraków patricians, merchants, bankers, and craftsmen; to present the furnishings of the old City Council, courts, and guilds; to examine the economic and commercial conditions of the city's development; in a word, to present the entire history of Kraków and to do so in a way comprehensible to the general public. It seems to us that there is no need to prove the importance of these things. The awareness of the great past raises the civilizational and national sentiment of any society, and a culture is truly deep only when it takes root in all of its estates.

The way we intend to work are joint meetings and lectures, issuing publications and a magazine, helping conservators and municipal academic institutions in taking care of monuments and collecting artefacts. The annual contribution is 4 Austrian Florins, payable once or in quarterly installments.

The first general meeting of the Society to elect a Board will be held on Wednesday, 6 January 1897, at 4 o'clock in the afternoon in the City Council Room.

We invite all who share our goals to attend.

<i>Władysław Bartynowski</i>	<i>Jan Federowicz</i>	<i>Teodor Kulakowski</i>	<i>Marian Sokołowski</i>
<i>Klemens Bąkowski</i>	<i>Józef Friedlein</i>	<i>Leonard Jan Józef Lepszy</i>	<i>Wawrzyniec Styczeń</i>
<i>Ks. Julian Bukowski</i>	<i>Zygmunt Hendel</i>	<i>Józef Wawel-Louis</i>	<i>Stanisław Tomkowicz</i>
<i>Stanisław Cercha</i>	<i>Maciej Leon Jakubowski</i>	<i>Leonard Józef Łakociński</i>	<i>Bolesław Ulanowski</i>
<i>Adam Chmiel</i>	<i>Adam Kajzy</i>	<i>Władysław Łuszczkiewicz</i>	<i>Piotr Umiński</i>
<i>Wiktor Czermak</i>	<i>Feliks Koneczny</i>	<i>Józef Jakub Muczkowski</i>	<i>Wincenty Wdowiszewski</i>
<i>Stanisław Domański</i>	<i>Adam Krzyżanowski</i>	<i>Franciszek Piekosiński</i>	<i>Stanisław Wyspiański</i>
<i>Stanisław Estreicher</i>	<i>Stanisław Krzyżanowski</i>	<i>Stanisław Smolka</i>	

The founding manifesto of the Society of Friends of Kraków History and Heritage was published in the local *Czas* daily on 6 January 1897. As simple arithmetic shows, in early 2022 the Society of Friends of Kraków History and Heritage – one of the oldest continuously operating Polish associations – begins its 125th year of existence. Since its foundation, it has grouped together people fascinated with Kraków, including a number of the most eminent researchers of its history and culture.

It is also no coincidence that in the current volume of the *Kraków Yearbook* we refer to the “Stwosz Studies” of 1935, for this was the title of the 26th volume of the *Yearbook*, devoted entirely to the altar of Wit Stwosz. Today, in 2021, we confidently present the results of the latest research and conservation work on this masterpiece of medieval art. The Society tirelessly built and continues to build social capital supporting the dissemination of the results of research into the history of Kraków and strives to effectively protect the cultural heritage of our city.

The anniversary raises the question about the relevance of the 1897 manifesto. Since the Belle Époque, Kraków and the world have come a long way, often marked by tragic events, and today we are experiencing a rapid change in many areas – yet the declaration made years ago still strikes us with the accuracy of the goals adopted at the time and confirms the timelessness of the Society’s mission. This mission is unshakeable! However, it requires a constant search for new forms of implementation. Because today the foundation of our attitude to the past is no longer reverence for historical monuments but culture of memory conceived as a system of collective memory of a given society.

The culture of memory also means our gratitude to our Founding Fathers, who 125 years ago initiated the mission of passing on the memory of our extraordinary city to future generations. Today, the Society not only cherishes that memory but at the same time asks: What kind of Kraków we want to pass on to future generations?

Jacek Purchla

President of the Society of Friends of Kraków History and Heritage